

Artikel fra
Årsskriftet Critique
første årgang, 2008

Udgivet af Konservative Studenter i Aarhus,
Christian Houlberg Skov, stud. mag.
Rasmus Ladekjær Pedersen, stud. scient.

De konservative og Landstinget 1915

Af BA, stud. mag. Jens Wendel-Hansen, ph.d.-studerende

Om forfatteren

Jens Wendel-Hansen (f. 1983) er BA, stud. mag. og ph.d.-studerende i historie ved Aarhus Universitet.

I 1915 blev den danske grundlov ændret. Man gav stemmeret til kvinder og tyende, og der indførtes forholdstalsvalg til Folketinget, hvor der før havde været flertalsvalg i enkeltmandskredse. Derudover blev den privilegerede valgret til Landstinget fra 1866 afskaffet. Førhen havde mere konservative elementer været tilgodeset i dette kammer, men i demokratiets navn fandt flertallet af partier ikke dette rimeligt. De konservative kræfter havde imidlertid kæmpet til det sidste for at opretholde en vis privilegeret valgret til Landstinget. En af de sidste kampe blev kæmpet ved grundlovsforslagets første vedtagelse i foråret 1915. Det er de konservative sværdfægtninger fra denne debat, der herunder vil blive gennemgået.

Landstingets behandlinger

Om formiddagen d. 22. april 1915 påbegyndtes et møde i den danske Rigsdags Landsting. Syd for Kongeå-grænsen hærgede verdenskrigen Europa, hvilket også prægede stemningen i salen, om end det ikke var det, der mest optog sindene hos tingets medlemmer. Hos den ene halvdel af medlemmerne var der ikke megen glæde at spore. Fra den anden halvdel gik de fleste rundt med en andægtig mine. I enkelte tilfælde kunne man endog spore et let anspændt smil.

Mødet begyndte, og venstremanden bladudgiver Jørgen Pedersen indtog talerstolen:

Vi staar altsaa nu foran den endelige Vedtagelse for Landstingets Vedkommende af det foreliggende Grundlovsforslag, inden det gaar ud til Vælgernes Godkendelse.¹

Der var tale om Landstingets 3. behandling af forslaget til Danmarks Riges Grundlov. De sidste par år havde man kæmpet en lang og sej kamp for at nå til enighed partierne imellem, og det foreliggende forslag indeholdt således bl.a. kvinders og tyendes stemmeret og en adgang til brug af forholdstalsvalg, men principielt mest banebrydende var antageligvis nok fjernelsen af den privilegerede valgret til Landstinget. Forenklet sagt havde personer, der ydede en stor skat eller havde en stor indtægt, været begunstiget til landstingsvalg i grundloven fra 1866. Disse udpegede halvdelen af valgmandene og hele skaren af folketingsvælgere den anden halvdel. Den samlede skare valgmand valgte derefter landstingets medlemmer. Derudover havde der været 12 kongevalgte medlemmer. Denne sammensætning havde sikret et kammer, hvor konservative kræfter – organiseret i Højre – havde stået stærkt. Begrundelserne for at indføre en sådan privilegeret valgret havde bl.a. bundet i, at man måtte have en økonomisk uafhængig vælgerskare med statens interesser særligt på sinde til at sammensætte et førstekammer, Landstinget, der kunne virke modererende på den flygtige folkestemning, som Folketinget var udtryk for.² Denne forskellige sammensætning af Folketinget og Landstinget havde navnlig i 1870'erne og 1880'erne afstedkommet en indædt strid mellem Venstre, der havde flertal i Folketinget, og Højre, der havde flertal i Landstinget. Venstre krævede, at regeringens partifarve skulle være i overensstemmelse med Folketingets flertal, mens Højre hævdede, at tingene var ligestillede, og at kongen desuden (jf. 1866-grundlovens § 13) selv valgte sin regering. Landstingets privile-

---

¹RT – LT, sp.1211

²Se i dette tilfælde eventuelt undertegnedes bidrag til tidsskriftet Critiques første nummer.

gerede valgret var således en torn i øjet på Venstre, og da de konservative grupper³ efter lang tids tilbagegang ved landstingsvalget i 1914 kom i mindretal, var der ikke længere et flertal, der kunne blokere for en ændring af valgretten til Landstinget. Efter de mange kampe var man nået frem til et forslag, der gik ud på, at valgretsalderen til Landstinget skulle være 35 år mod de til Folketinget 25. Derudover skulle en fjerdedel af landstingsmedlemmerne vælges for otte år af det afgående Landsting i forbindelse med landstingsvalg. Gennemførelsen af den almindelige valgret:

Medens man fra een Side vil finde, at Erfaringerne opfordrer til at gaa videre, saa vidt muligt, med at give fuld politisk Myndighed til alle, uanset Stand, Stilling og økonomiske Vilkaar, saa kan Erfaringerne hos andre maaske have vakt Betænkeligheder ved at gaa saa vidt.⁴

Denne bemærkning fra Pedersen som skildring af de forskellige holdninger til forslaget var meget præcis. Han havde selv siddet som formand for det udvalg, som grundlovsudkastet havde været henvist til, og havde i dette været vidne til nogle af de sidste insisterende protester fra visse Højre-folk. Den forskel i de gjorte erfaringer, og hvad man udledte på baggrund af dem, var særdeles reel.

Murermester Niels Rasmussen var en af de insisterende Højre-folk. Han havde siddet i udvalget og stemt for de i udvalgets betænkning foreslåede småjusteringer, men havde forbeholdt sig ret til at stemme imod forslaget til 3. behandling. Han var den næste på talerstolen:

Bestemmelserne om almindelig og lige Valgret til begge Rigsdagens Ting vil medføre et ensidigt og enevældigt Flertalsstyre af radikal-socialistisk Partifarve, som fjerner enhver Mulighed for, at de konservative Mindretal i Befolkningen ved deres Repræsentation paa Tingene kan faa nogen virkelig Indflydelse paa Lovgivningsarbejdet eller paa Landets Styrelse, skønt Mindretallene, som hidtil, ved Beskatningen i overvældende Grad kommer til at yde den største Part til Statens Underhold og Kommunernes Virksomhed. Og det kan med Sikkerhed forudsættes, at Flertallet, det nu i Fremtiden eneherkende Flertal, for den langt overvejende Dels Vedkommende vil bestaa af den mindst formuende Part af Folket. . . og desuagtet bliver hele den politiske Magt lagt i dens Hænder. Flertallet vil uhindret kunne pålægge enkelte Samfundslag Skatter af et for dem ødelæggende Omfang, og saaledes gøre Bestemmelserne. . . om Ejendomsrettens Ukrænkelighed fuldkommen betydningsløse.⁵

Med den lige og almindelige valgret ville den fattige majoritet med andre ord stemme sig til den rige minoritets penge, og således ville ejendomsretten blive udhulet, og “med Erfaringerne fra tidligere Tid for Øje” kunne folket desudenforledes til at stemme på “politiske Førere og Demagoger,” der ville forringe forsvaret og dermed bringe nationens selvstændighed i fare.

Erfaringerne, som Rasmussen formodentlig havde i tankerne, var perioden 1881-1885, hvor Venstre havde erklæret “Visnepolitik” – altså, at alle lovforslag ville visne i regeringens hænder, fordi Venstre ville stemme imod i Folketinget. Særligt forsvarsbevillingerne led under dette. At

³Udover Højre var der landstingsgruppen De Frikonservative. Denne havde med tidligere konseilspræsident Christian Emil Frijs’ søn, Mogens Frijs, i spidsen løsrevet sig fra Højre i 1899-1900. Gruppen bestod af moderate Højre-folk og havde som gruppering i Højre eksisteret siden Det Store Forlig 1894, der blev indgået mellem den moderate del af både Højre og Venstre for at komme ud af den indædte kamp de to partier imellem. De Frikonservative var tilhænger af en samarbejdende linje med Venstre i stedet for den hårde kamp og var også medvirkende til den første folketingsparlamentariske regerings tiltræden i 1901, venstreministeriet Deuntzer. Gruppen havde imidlertid stået på den konservative side i grundlovsdiskussionen og ønskede ikke lige og almindelig valgret til Landstinget.

⁴RT – LT, sp.1211

⁵RT – LT, sp.1213-1214

verdenskrigen hærgede, og at det antimilitaristiske Radikale Venstre besad regeringsmagten, har for Højrefolk formodentlig fået denne trussel til at stå særdeles levende. Landstingets manglende mulighed for at “modificere eller hindre en politisk Udvikling” ville virke “til Skade for Land og Folk i dets Helhed.”⁶

Højremanden proprietær E.G. Piper følte sig ganske givet nødsaget til at reagere på det forudgående indlæg:

*Jeg vil henpege paa, at der baade fra konservativ og fra demokratisk Side har været fremsat Ønsker om at komme til en Ændring af den nu bestaaende Grundlov.*⁷

Det er formodentlig ganske sigende for Højres selvopfattelse, at der sættes et skel op mellem de konservative og demokraterne. Piper opfattede sig selv snarere som konservativ end demokrat. De konservative kræfter havde ønsket forholdstalsvalg indført til folketingsvalgene, som indtil da var foregået ved flertalsvalg i enkeltmandskredse, hvilket ikke havde begunstiget et parti som Højre, der havde en forholdsvis bred støtte, men havde svært ved at få flertal i enkeltkredsene. Således var folketingsvalget i 1913 endt med, at Højre for godt 81.000 stemmer fik syv mandater i Folketinget, mens f.eks. De Radikale for knapt 68.000 fik 31! At prisen for denne ordning var et Landsting valgt ved lige og almindelig valgret, var for mange konservative svært at sluge. Man havde forsøgt i forhandlingerne at sikre, at Landstinget blev “en regulerende og bevarende Faktor i det politiske Liv,” men i konservative kredse var man i allerhøjeste grad bekymret over, hvorvidt dette var lykkedes med det foreliggende forslag:

*Det vil være med tungt Hjerte, mange konservative ser Landstinget af 1866, der nu i omtrent to Menneskealdre har staaet som et Værn for Konservatismen og for Bybefolkningens Interesser, gaa ud af det politiske Liv og give Plads for et Ting, hvorom man ikke ved, hvorledes det vil være i Stand til at magte i alt Fald den konservative Del af sin Opgave.*⁸

Piper stod meget forstående over for bekymringerne og delte dem formodentlig også selv, men pga. den politiske situation – det konservative mindretal i begge kamre – var kampen tabt på forhånd, og han bad sine partifæller sammenligne det foreliggende forslag “ikke med det Ideal, som de selv har dannet sig eller med de Fantasifostre, som de maaske har foregøglet sig, men med den kolde Virkelighed.”⁹

Ingen konservative talere forsøgte i den grad at se tingene fra den lyse side, som godsejer Christian Michael Rottbøll gjorde det. Han talte på De Frikonservatives og egne vegne og udtrykte i sin tale troen på, at konservativ politik nu kunne blive funderet “paa en bredere Basis og paa andre Alliancer end nu.” Han appellerede til, at man indså, at Landstinget af 1866 ikke havde udgjort det konservative værn, som det var tiltænkt. Med grundlovsforslaget lå muligheden for, at man kunne få en folkeligt funderet konservatisme.¹⁰

Inden konseilspræsidenten C.Th. Zahle erklærede sig enig i forslaget, samtidig med at han bemærkelsesværdigt nok undgik diskussionen om Landstinget, nåede tre øvrige konservative at komme til orde. Højremand fabrikant Vilhelm Lange leverede forskellige kritikpunkter af forslaget – f.eks. mod mandatforøgelsen i hvert ting og kvindelig valgbarhed, som han erklærede sig som “decideret Modstander af.” Han kunne indse, at alternativet – altså en grundlov vedtaget

⁶RT – LT, sp.1214

⁷RT – LT, sp.1215

⁸RT – LT, sp.1216

⁹RT – LT, sp.1217

¹⁰RT – LT, sp.1218; Tanken om den bredt funderede konservatisme var ikke en tanke, der kun eksisterede i Rottbølls hoved. Bl.a. the 1867 Reform Bill i Storbritannien, hvor vælgerskaren næsten fordobledes var af den senere premierminister Benjamin Disraeli afledt af den samme opfattelse. Den efterfølgende fremgang for de engelske konservative skabte troen på det såkaldte Tory democracy (Oxford, s.552-553)

uden om de konservative partier – var værre, men for forslaget var han ikke, og han erklærede, at han ikke ville stemme.¹¹

Gårdejer J.P. Nordby erklærede sig imod forslaget, “idet jeg aldrig har tænkt mig, at Fordringerne til en ny Grundlov fra konservativ Side kunde nedskrives til det Minimum, som det er sket.” Han ville ikke levere yderligere kritik, da flertallet bag forslaget var sikret forud for behandlingen, og det derfor var ligegyldigt. Nordby havde ligesom tidligere nævnte Niels Rasmussen været et af Højre-medlemmerne i udvalget. Han havde ligeledes stemt for udvalgets småændringer, men havde erklæret at ville stemme imod det samlede forslag.¹²

Sidste konservative taler var højremanden proprietær Christian la Cour, der henviste til de erfaringer, man ikke bare havde gjort sig efter 1866, men også dem, der var gjort før:

*Man havde gjort den Erfaring, at den lige og almindelige Valgret til Landstinget ikke var en Betyggelse i konservativ Retning, og det var derfor, at man forandrede Grundloven i 1866.*¹³

Efter konseilspræsidenten afsluttede udvalgsformanden, Pedersen, med en tilbagevisning af la Cours argument ved at sige, at han mente, at erfaringerne gjort før 1866 var, at der ingen nævneværdige ulemper var ved den lige og almindelige valgret. Derudover mente han ikke, at man fra konservativ side kunne vente mere hensyn til de konservative interesser end de, der var i forslaget. Han fandt, at enhed blandt partierne ville være den bedste måde at starte en ny grundlovs virke på og appellerede til, at der måtte blive lagt en dæmper på modstanden. Hvorvidt dette var ment som en trussel eller en beroligelse, er ikke let at vide.¹⁴

I Landstinget varede kampen fra lidt over 10 til lidt over 11. På denne time havde de konservative kræfter, hvor de stod stærkest, gjort et sidste forsøg på at få ørenlyd for deres synspunkter, selvom alle var klar over, at det var forgæves. Grundlovsforslaget blev vedtaget med 49 stemmer mod 11 (bl.a. la Cour, Nordby og Niels Rasmussen), mens en (Lange) undlod at stemme.

Folketingets behandlinger

I Folketinget ventede regeringen naturligvis ikke nær så megen modstand mod forslaget, som man havde mødt i Landstinget. Dette kunne i høj grad fornemmes i Zahles fremlæggelse af forslaget ved 1. behandlingen:

*Juni-Grundlovens store Princip var den lige og almindelige Valgret til begge Rigsdagens Ting. Princippet i Grundloven af 1866 var at gøre Valgretten til Landstinget afhængig af Penge og Hartkorn. I det foreliggende Grundlovsforslag har den lige og almindelige Valgret atter sejret.*¹⁵

Skolelærer, bladudgiver og tidligere konseilspræsident venstremanden Klaus Berntsen fortsatte i samme spor:

Nu er der ikke Privilegier, som man kan krybe i Skjul bagved, der er ingen Skanse, der kan kaldes Privilegier, at storme. Vi bliver alle lige for Loven. . . Det, der vil dele os i Fremtiden, bliver ikke en Kamp for eller imod Privilegier, men en Kamp om de Anskuelser, som vi hver for sig har tilegnet os. Vi vil nu komme til at leve under en

¹¹RT – LT, sp.1219-1220

¹²RT – LT, sp.1220-1221

¹³RT – LT, sp.1221

¹⁴RT – LT, sp.1223-1224

¹⁵RT – FT, sp.3937

*Forfatning, der viser, at vi er et Folk, der ikke er splittet i Stænder, men et Folk, der staar lige for Loven.*¹⁶

Afskaffelsen af den privilegerede valgret dannede altså i Venstres optik et helt folk, hvor det ville blive en kamp imellem forskellige anskuelse – altså en kamp, hvor forskellige opfattelser ville blive vejret over for hinanden, og derudaf måtte den gode løsning komme. Standssamfundet eksisterede ikke mere – alle var fra den nye grundlovs vedtagelse lige!

Ved 3. behandling talte først Berntsen for Venstre, F.J. Borgbjerg fra Socialdemokratiet og Thorvald Povlsen fra Det Radikale Venstre. Ikke overraskende roste de alle forslaget. Derpå rejste Højres ordfører, den 69-årige ingeniør Holger Hammerich, sig.

*Det kan ikke blive med samme Begejstring som den, der har lydt fra andre ærede Medlemmer, at jeg anbefaler mine Meningsfæller at stemme for det foreliggende Forslag til en ny Grundlov.*¹⁷

Han pointerede, at Højres stemme ikke var en godkendelse af principperne, forfatningen byggede på.

*Partiet som Helhed er ikke og har aldrig været Tilhænger af den almindelige Valgrets Eneherredømme, hvorover denne Forfatning er bygget, og dens Gennemførelse yder efter vor Opfattelse ikke betryggende Værn for de Samfundsinteresser, man fra konservativ Side maa ønske værnede.*¹⁸

Hvis kun den lige og almindelige valgret var en legitim måde at sammensætte en lovgivende forsamling, blev altså de interesser, der måtte beskyttes, ikke beskyttet, og det kunne Højre ikke støtte. Heller ikke 1866-grundloven havde imidlertid ydet det værn, som det var blevet indrettet til at yde. Han glædede sig dog over, at de 18 landstingsvalgte medlemmer skulle vælges af det afgående og ikke det tiltrædende Landsting. På den måde sikredes “ikke blot... en ønskelig Kontinuitet, men ogsaa... at Partierne kan sikre Tinget særlig Sagkundskab og Arbejdskraft.”¹⁹ Der lå dermed en smule konservativ sikkerhed i denne indretning. Man sikrede sig i nogen grad mod store jordskred i parlamentet ved, at en fjerdedel var valgt af det foregående. Derudover kunne værdige landstingsmedlemmer vælges til at fortsætte af tinget selv.

Det sidste indlæg, inden konseilspræsidenten tog over, leveredes af sekretær Julius Wulff. Han ville ikke være med til at købe forholdstalsvalgets fordel for den foreliggende svækkelse af Landstinget:

*Det, at denne Afsvækkelse af Landstinget betragtes som et fortjenstfuldt demokratisk Fremskridt, anser jeg for en ulykkelig Fejltagelse, thi jeg mener, at der er ikke noget Ord saa misbrugt som Ordet: demokratisk. Jeg mener, Demokrati betyder Folkevælde, men ikke, at det betyder Flertalsvælde... En Nation er ikke en Samling af ensartede Individder med ganske samme Interesser, men et organiseret Samfund... et Samfund, hvor de forskellige Individder har meget forskellige Opgaver og Funktioner; bl.a. bestaar baade paa aandelige og økonomiske Omraader det Forhold, at nogle er Ledere og andre Medhjælpere, og Lederne, som i Regelen og vel altid er Mindretal, har Funktioner, som paa ingen Maade er ringere i Betydning end Medhjælpernes, Flertallets.*²⁰

¹⁶RT – FT, sp.3944

¹⁷RT – FT, sp.3960

¹⁸RT – FT, sp.3960

¹⁹RT – FT, sp.3961

²⁰RT – FT, sp.3963-3964

Der var altså ikke tale om, at et samfund var et, hvor der kun var ens mennesker. Der var tale om, at samfundet bestod af folk med forskellig opgave, og da lederne altid ville være i mindretal, var der behov for en sikkerhed for, at også de blev hørt. Sådanne ordninger havde man i alle andre oplyste samfund, mente Wulff.

*... jeg personlig ønsker at arbejde for et Landsting, hvori Landets store og brede Mellemstand, det vil sige Indehaverne af dets Jord og Forretninger lige ned til de allermindste Bedrifter, fik den Særindflydelse, som jeg mener er nødvendig for et Landsting. . . Hvis man fik en saadan Ordning, vilde der fornuftigvis ikke være tale om Privilegier, bl.a. fordi Forholdene her i Landet er saadanne, at. . . [der stadig er] Overgang fra Medhjælpernes Klasse til Ledernes Klasse, den, som har Evne eller Flid til at arbejde sig op fra den ene Samling Individider til den anden, er ikke udelukket derfra. . .*²¹

En snak om standsprivilegier var for Wulff mærkværdig. Det var netop ikke tale om kaster, men der var tale om, at den, der havde evnen eller viljen til at kæmpe sig op, også kunne komme det. Disse mennesker skulle have en særindflydelse, hvis der skulle være tale om et sandt demokrati - et folkestyre.

*... der maa i Forfatningen tages Hensyn til de faktiske Forhold i det virkelige Liv. . . saaledes at de ledendes større Forstaaelse af Forholdene, som kan være afgørende for den hele Nations og ogsaa for Medhjælpernes Skæbne, tages med i Brug i Forfatningen og gøres nyttig ved, at der gives dem Organer i Forfatningen, hvorved de kan gøre deres Sagkundskab og deres særlige Kundskaber gældende. . . Det er en historisk Kendsgerning, at Flertal kan tage fejl, kan ledes vild, og ikke alene er dette en Kendsgerning, men det vilde være vanskeligt at forstaa andet.*²²

Der var altså brug for, at lederne med deres større forståelse fik en særstilling, som sikrede flertallet mod at tage fejl. Dette ville alene virke til gavn for nationen, og det ville være at få forfatningen til at være i overensstemmelse med det virkelige liv. Med det foreliggende forslag eksisterede tokammersystemet ikke i praksis. Forskellen i valgrets alder var som konservativt værn "fuldstændig værdiløs." Det foreliggende forslag ville, hvis det blev grundlov, indføre "et maskeret Etkammersystem."²³

Efter 3. behandlingen, der varede knapt halvanden time, vedtoges grundlovsforslaget. 106 stemte for og en enkelt (Wulff) stemte imod.

Således blev forslaget vedtaget i første omgang. Der gennemførtes herefter opløsningsvalg, hvilket ikke førte til den store ændring, hvorfor forslaget endnu engang blev vedtaget og siden stadfæstet på grundlovsdag 1915. 1866-grundloven og den privilegerede valgret eksisterede ikke mere, og i december 1915 anmeldte et nyt parti sig på Rigsdagen, Det Konservative Folkeparti. Mange forlod Højre for at slutte sig til, og også De Frikonservative tilsluttede sig folkepartiet. Det gamle Højre var fortid. Det Konservative Folkeparti var et forsøg på at danne et konservativt parti på den almindelige valgrets grund.

Hvordan gik det så? De konservative partiers indlæg i denne debat giver i høj grad indtryk af et andet samfundssyn end de såkaldt demokratiske partiers. Hvorvidt man kunne kalde det konservative standpunkt demokratisk, var der nok tvivl om, men formodentlig var det for de konservative ikke så vigtigt, hvilken term, man valgte at bruge. Når Piper opstillede de konservative partier over for de demokratiske, var det måske snarere for at gøre det klart, hvad han talte om, mens Wulff netop argumenterede for, at en indretning, der beskyttede

²¹RT – FT, sp.3965

²²RT – FT, sp.3965

²³RT – FT, sp.3964, 3966

det ledende mindretal, netop var demokratisk, da det ville skabe et folkestyre snarere end et flertalsstyre. Under alle omstændigheder var fokus hos de konservative talere rettet på den organisme, samfundet mentes at være. Kun en så direkte grundlovsforslaget som en mulighed, og det var Rottbøll, der håbede på en bredere funderet konservatisme. Ellers var frygten, at hvis samfundets flertal, som udgjordes af de mindre formuende, fik deres vilje, ville det formuende mindretal blive pålagt skattebyrder i en for hele samfundet skadelig grad. En indretning med et førstekammer valgt ved almindelig valgret ville altså snarere føre til en splittelse af folket end en skabelse af en større grad af helhed i samfundet. Derudover var der den fare, at netop de fattiges støtter, De Radikale og Socialdemokratiet, ville sidde på et varigt flertal, og med deres forsvarskritiske linje ville selve den nationale selvstændighed være på spil. Samlet set hævdede man fra konservativ side, at man her rent faktisk havde taget stilling ud fra, hvordan samfundet så ud – modsat de demokratiske partier, der antog, at samfundet bestod af ensartede individer.

Hvis det skulle afgøres, hvorvidt de konservative partier fik ret i deres profetier, kan man hurtigt falde i den grøft, at man specifikt udvælger de ting, som enten gik som forventet eller ikke gik som forventet. Hvis man alligevel skal forsøge at tegne et efterfølgende billede, så lykkedes det Det Konservative Folkeparti at skaffe sig et fast vælgermæssigt ståsted i befolkningen på 15-20 %. Det er naturligvis urimeligt direkte at sammenligne valgresultater i forholdstalsvalg med valgresultater i flertalsvalg i enkeltmandskredse, samtidig med at det også er urimeligt at sammenligne konservativ støtte, fra før tyende fik stemmeret med støtten efter. Imidlertid er det interessant, at Højres stemmer af samlede antal opgjorte stemmer til folketingsvalget i 1913 udgjorde godt 22,5 %. Man kan derfor spørge sig selv, om den folkelige forankring ændrede sig mærkbart. Indtil den følgende grundlovsændring i 1953 var det bedste valgresultat folketingsvalget i 1943, hvor folkepartiet fik 21 %. Det er naturligvis ikke til at sige, om Det Konservative Folkeparti under andre omstændigheder var gået endnu mere tilbage.

Mht. skatteprocenten så steg den mærkbart, og det skete progressivt, så de rige havde en større marginalskatteprocent end de fattige. Det er særdeles tænkeligt, at dette ikke var sket, hvis man havde opretholdt et mere konservativt Landsting. Det samme gælder for den sags skyld også forsvarspolitikken. Med den dominans, som De Radikale og Socialdemokratiet var blevet forudset at ville få og fik på dansk politik de næste mange år, ramte dette – særligt i slutningen af 30'erne – også forsvarspolitikken. Der blev skåret kraftigt ned – bl.a. ud fra det radikale rationale, at hvis der ikke var noget militært materiel at erobre, så ville landet heller ikke blive invaderet. Denne doktrin led alvorligt nederlag d. 9. april 1940. At Socialdemokratiet efter besættelsen skiftede til en mere forsvarsvenlig linje og bl.a. indgik i forsvarssamarbejdet NATO, gjorde, at Niels Rasmussens profeti om det spinkle forsvar, og at den nationale selvstændighed kunne komme i fare, ikke holdt på hel så lang sigt, om end det naturligvis kan tilføjes, at skaden var sket i 1940, og at det ikke var den i 30'erne førte forsvarspolitik skyld, at Danmark eksisterede som selvstændigt land i 1945.

Det er dog svært at forestille sig, at et så lille land som Danmark med en mere konservativ forfatning kunne have vendt hele den demokratistiske bølge, der fulgte, hvor det netop var ideen om millimeterdemokrati – altså lige rettigheder og lige valgret – der kom til at præge samfund-sindretningen i de fleste samfund – specielt efter 1945. Dette ville have været nødvendigt, hvis man som udgangspunkt har, at Landstinget skulle have overlevet.

En ting, der nok i væsentlig mindre grad kan diskuteres, er, at Landstinget endte med – i hvert fald på lang sigt at blive et ekko af Folketinget. I 1936 blev Landstingets flertal og Folketingets flertal det samme, hvilket det i det store og hele forblev indtil ændringen af grundloven i 1953. Ved denne ændring nedlagdes Landstinget netop med begrundelsen, at Landstinget kun var et ekko af Folketinget, og at det således havde mistet sin berettigelse.